

Uprchlíci v České republice

Odpovězme si teď na otázku, jak prožívají lidé nucení odejít ze své země původu svou těžkou životní situací a co se s nimi děje, když přijdou do České republiky a požádají zde o azyl. Chvilu, kdy se lidé rozhodnou odejít, je plná pocitů nejistoty a očekávání. Samotná cesta nebo přímo útěk je pak často spojený s traumatickými zážitky, zdoluhavé a nebezpečné putování po neznámých krajinách je často spojené s nelegálním překračováním hranic a nákladnou spoluprací s převaděči, o kterých nikdy neví, zda jim mohou věřit. Na takovou cestu se lidé často vydají jen s nejnужněšími věcmi, většinu majetku musí nechat doma. Můžete si sami projít rozhodnutími, kterým byste museli čelit při útěku ze Sýrie – a to prostřednictvím [Syrian Journey](#) - hry, která je založena na reálných příbězích (aplikace je v angličtině, můžete jí zkusit využít i v hodinách angličtiny).

Uprchlíci často dopředu ani nevědí, v jaké zemi nakonec skončí. Samotný příchod do nové země je provázen dezorientací, pocitu nepochopení, antropologové hovoří o tzv. **kulturním šoku**. Než se z žadatele o azyl stane azylant, tedy někdo, komu byl udělen azyl, čeká ho v České republice leckdy zdoluhavý proces. O udělení azylu rozhoduje Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR (OAMP), který by se měl vyjádřit do 6 měsíců. Reálná doba vyřízení žádosti ovšem může být delší, což se často také děje, v roce 2018 byla průměrná lhůta pro definitivní vyřízení žádosti 8 měsíců. Délka procesu závisí zejména na tom, jak obtížné je pro žadatele prokázat, že má na azyl dle Úmluvy nárok. Například tzv. zjevně nedůvodné žádosti o azyl, kdy žadatel kupříkladu uvádí čistě ekonomické důvody, jsou rozhodovány ve zrychleném zřízení. Žadatel o azyl se proti zamítnutí azylu má právo odvolat a pak je samozřejmě celý proces o poznání delší. Průtahy při rozhodování se žadatel o azyl může dostat do situace, kdy několik měsíců i let žije v nejistotě, zda azyl získá a bude moci v Česku zůstat. Míra pozitivně vyřízených žádostí je v České republice dlouhodobě jedna z nejnižších v celé EU, např. v roce 2019 to bylo přibližně 7 %, zatímco průměr EU překračoval 40 %, na tom má ale svůj podíl i složení žadatelů dle zemí jejich původu. V loňském roce tak podalo žádost o azyl v Česku celkem 1922 osob a ochranu jich v témže roce získalo 147.

Co všechno se mezitím odehrává?

V prvé řadě musí žadatel po příchodu do ČR podat žádost o udělení mezinárodní ochrany. V první fázi azylového řízení je nucen pobývat v přijímacím středisku, kde musí setrvat až do skončení vstupní procedury, jejíž součástí je například sejmání otisku prstů, komplexní zdravotní prohlídka nebo absolvování prvních pohovorů o důvodech své žádosti. **Na něm samotném je, aby předložil důkazy o tom, že a jak byl pronásledován.** V podstatě by tedy měl utíkat ze země a myslet přitom i na to, aby takové materiály měl s sebou. Během celého procesu má žadatel nárok na tlumočnicka. Všechny informace, které žadatel sdělí ministerstvu vnitra, jsou důvěrné. Důvěrná je i skutečnost, že dotyčný v České republice požádal o udělení mezinárodní ochrany – úřady v žadatelově zemi původu se o jeho žádosti od českých úřadů nedozví.

Později se může žadatel rozhodnout, zda využije možnosti pobývat v pobytovém středisku, nebo bude žít v soukromí. Uprchlíci, kteří již azyl získali a nemají ještě zajištěné vlastní bydlení, mohou dočasně zůstat v azylových integračních střediscích. Detailní popis přijímacího procesu si můžete přečíst na [stránkách Ministerstva vnitra](#). Grafiku znázorňující komplexnost jednotlivých administrativních zákrut přijímacího procesu, stejně jako mapu českých azylových zařízení lze shlédnout [zde](#).

Občas se setkáváme s tvrzením, že žadatelé o azyl získávají od státu vysoké kapesné, to ale neodpovídá skutečnosti. Žadatelé získávají příspěvek ve výši 30 Kč na den, přičemž pokud mají prostředky převyšující hranici životního minima, musejí se podílet na úhradě ubytování a stravy v azylových zařízeních, kde pobývají.

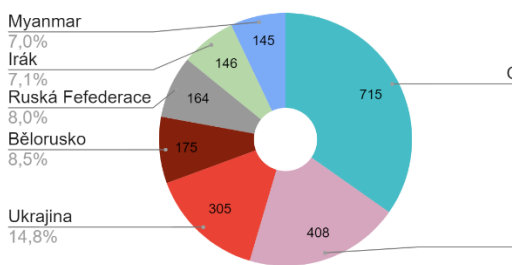
Žadatelé o mezinárodní ochranu (MO) nemohou v ČR podnikat, ale **po 6 měsících od podání žádosti mohou začít pracovat**. Do té doby ale žadatelé o azyl žijí v provizoriu a nejistotě. Nemohou-li pracovat a vydělávat si na živobytí, zůstávají v pobytovém středisku, na kterém jsou zcela závislí. Tento pocit závislosti, mnohdy kombinovaný s nedostatečně zpracovanými traumaty a nejistotou, je velmi psychicky náročný, v uprchlických zařízeních také často dochází k narušování tradičních rodinných rolí a kulturních vzorců. Dlouhodobě se hromadí frustrace může v některých případech vyústit až v tzv. **táborový syndrom**, což je kombinace apatie, pasivity, nebo v některých případech i agresivity. Pracovníci těchto center a neziskové organizace pomáhající uprchlíkům se snaží v azylových střediscích vytvářet nabídku volnočasových aktivit. Probíhají zde také kurzy českého jazyka, děti samozřejmě chodí do školy.

Počet žadatelů o azyl v Česku a podíl úspěšných žadatelů

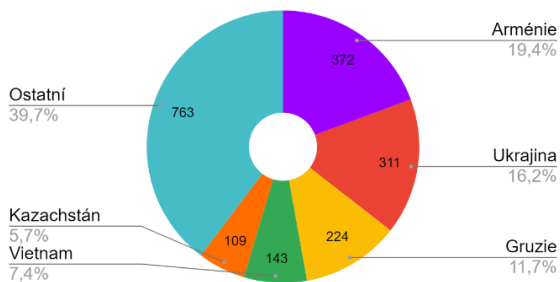
Nejčastější státní příslušnost držitelů mezinárodní ochrany (všech) v ČR

Celkem 2054 osob

Kdo byli v roce 2019 žadatelé o azyl v Česku?

Celkem 1922 osob

Zdroj: [OAMP MV ČR](#)

A co se děje po obdržení mezinárodní ochrany?

Vedle azylu mohou žadatelé o azyl rovněž získat **doplňkovou ochranu**, která je slabší variantou mezinárodní ochrany. Na rozdíl od azylu neplatí na dobu neurčitou a váže se zpravidla na případy, kdy žadatelé nejsou osobně ohroženi návratem do své země, ale v té např. zuří válečný konflikt a návrat by dotyčnou osobu jako civilistu uvedl v ohrožení života. Tak či tak, v takové chvíli se rozjíždí intenzivní proces **integrace**.

Integrační politiky zaměřené na držitele mezinárodní ochrany jsou zpravidla rozsáhlejší než ty určené dalším skupinám cizinců, zkrátka proto, že vzhledem k jejich složité situaci je jim věnovaná zvýšená péče. Základem je přiznání takových práv, kterými disponují držitelé povolení k trvalému pobytu, k jehož získání migranti za běžných okolností potřebují splnit celou řadu podmínek a legálně pobývat v ČR nejméně 5 let. Hlavním nástrojem začleňování osob s MO v Česku je **Státní integrační program (SIP)**, zahájený již v roce 1994. Jeho posláním je pomoci azylantům a držitelům doplňkové ochrany se co nejrychleji začlenit do společnosti: naučit se jazyk, najít si práci, bydlení, lékaře, školu a stát se v novém prostředí celkově soběstačnými. SIP přitom počítá i s aktivní spoluúčastí neziskových organizací.

Každý držitel MO má právo na účast v programu po dobu maximálně 12 měsíců. Během této doby úzce spolupracuje s přiděleným sociálním pracovníkem a naplňuje individuálně sestavený **integrační plán**. V rámci účasti na programu má držitel MO navíc možnost pobývat v jednom z integračních azylových středisek, které jsou v České republice celkem 4 (Brno, Havířov, Jaroměř, Předlice). Do SIP vstoupilo v roce 2018 celkem 121 osob s udělenou mezinárodní ochranou.

I když si dnes při vyslovení pojmu uprchlík představíme nejspíše lidi plavící se z Afriky přes Středozevní moře nebo Syřany prchající před válkou, je dobré si uvědomit, že v době před 30 lety bylo zdrojem uprchlíků i tehdejší Československo. Utíkali z něj lidé prchající před totalitou, lidé toužící po svobodě. Poslechněte si [zde](#) pořad s archivními záznamy rozhovorů Rádia Svobodná Evropa s československými uprchlíky, kteří se vydali na cestu na Západ.

Zdroje:

Výroční zpráva Správy uprchlických zařízení za rok 2018 - http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2019/06/suz_vyrocní_zprava_2018_web.pdf

Oblasti, které pokrývají integrační plány českých azylantů (strany 7–9) - <http://www.integracniprogram.cz/wp-content/uploads/2017/06/p%C5%99%C3%ADloha-usnesen%C3%AD36-2017.pdf>

EUROPEAN UNION
Asylum, Migration
and Integration Fund

SAFE HARBOUR

Kapitola "**Mezinárodní ochrana**" kurzu **Labyrint migrace** je součástí projektu NIEM „National Integration Evaluation Mechanism. Measuring and improving integration of beneficiaries of international protection“, který je financován ze zdrojů Azylového, migračního a integračního fondu EU. Donor nezodpovídá za obsah a ani použití informací. Za obsah a vyjádřené názory nesou výlučnou odpovědnost organizátoři.